

39.  
DISPUTATIO PHILOSOPHICA,  
POSITIONES NONNUL-  
LAS THEORETICAS,

Ut & PRACTICAS, duabus sectionibus  
inclusas, cum succinctâ earundem ex-  
plicatione, complectens;

*Quam,*

Adjuvante divinâ gratiâ,

*Cum consensu Ampliſſimæ Facultatis Philoſophicæ, in  
Regiâ Academiâ Aboënſi,*

SUB PRÆSIDIO

*Plurimum Reverendi & Præclariffimi VIRI,*

**M. PETRI ANDREÆ BERGII,**

Ebrææ & Græcæ Ling: Profeſſoris ordinarii,

Mecœnatis, præceptoris ac Promotoris

fui æternùm ſuſpiciendi;

*Pro obtinendis Magiſterii Philoſophici honoribus ac privi-  
legiis, placide Eruditorum cenſura, modeſtè ſubjicit,*

**GEORGIUS P. Schiffer/ Arbogiâ-Wefm.**

Alumnus Reg.

*Ad diem 21 Maij Anni ſurrentis MDC LX VII, horis conſuetis  
in auditorio ſuperiori & maximo.*

A B O Æ,

Excusâ à PETRO HANSONIO Acad. Typ.

*uppon. Gerelig.*

DISPUTATIO PHILOSOPHICA

# POSITIONES NONNULLAE DE THEORETICIS

UT & PRACTICIS, DUBIIS RESOLUTIONIBUS

ACUTISSIMIS, CUM LUCIDISSIMO & ACCURATISSIMO

PHILOSOPHICO, ANALYTIKO

EXAMINE, A

ADJUVANTE DIVINO GRATIA

OMNI CONSENSU, IN AUSTRIACIS UNIVERSITATIBUS

REGIIS, ACADEMICIS, ALIISQUE

UNIVERSITATIBUS

PROBATIONE, PRAESENTATIONE, PRAESENTATIONE

M. PETRI ANDREAE BERGII

PHILOSOPHI, & CANTUUS, PRAESENTATIONIS, ORDINARI

MEDICINAE, PRAECEPTORIS ac PROMOTORIS

IN AUSTRIACIS UNIVERSITATIBUS

IN AUSTRIACIS UNIVERSITATIBUS, PRAESENTATIONIS ac PRAESENTATIONIS

PHILOSOPHI, & CANTUUS, PRAESENTATIONIS, ORDINARI

MEDICINAE, PRAECEPTORIS ac PROMOTORIS

IN AUSTRIACIS UNIVERSITATIBUS

PHILOSOPHI, & CANTUUS, PRAESENTATIONIS, ORDINARI

MEDICINAE, PRAECEPTORIS ac PROMOTORIS

IN AUSTRIACIS UNIVERSITATIBUS

PHILOSOPHI, & CANTUUS, PRAESENTATIONIS, ORDINARI

MEDICINAE, PRAECEPTORIS ac PROMOTORIS



# PRÆFATIO.



*N*ventum non esse humanum Philosophi-  
am, sed immortalis ac aeterni Dei donum ex-  
cellentissimum, non solum nobis ostendit S. Scri-  
ptura, sed & Saniores Ethnici idem testatum fa-  
ciunt; utpote divinus ille Plato, qui in Timao  
asserit: Nullum à Deo munus præstabilius Philosophiâ  
mortalibus collatum esse. Et vetustissimi Poëta sinxerunt  
Minervam sapientiæ Deam è cerebro jovis prognatam. Non  
dissentit ab hisce Cicero, cum dicit: Nullus est vir magnus  
sine afflatu divino. Quare & Deus T. O. M. homini, ut  
ipsum quodammodo imitari studeret, longeq; supra brutorum for-  
tem emineret, Animam rationem inspiravit, suis præditam  
facultatibus, Intellectu scil. & Voluntate, qua quis per la-  
psum protoplastorum amiserunt perfectionem illam primævam, nunc iterum per hoc donum, Philosophiam, perficiuntur, ut  
ex intellectu ignorantia, ex voluntate maiitia expellantur. Magni proinde illa æstimanda, informat enim intellectum co-  
gnitione veri, & voluntatem actione boni. Peripheria ejus  
est ampla, viridarium spatiosum, quia omnia Entia considerat.  
Qui itaq; Naturam scrutari & occulta indagare vult, quiq; piè  
vivere, benè ac honestè agere desiderat, in sacrarium ejus se  
conferat. Itaq; cum mihi ad honores philosophicos modestè con-  
tendenti, ab amplissimâ facultate Philosophicâ injunctum sit, ut  
juxta tenorem constitutionum Academicarum, exantlato triplici  
examine privato, aliquid loco speciminis publici ederem, huic man-  
dato morem gerens, viridarium illud Philosophiæ amanissimum in-  
gressus sum, ubi flores quàm plurimi sese affatim mihi obtu-  
runt; verùm hâc vice pro tenuitate ingenii paucos saltèm selegi,  
quos Eruditorum candida censura, decenti modestia subijcere con-  
stitui. Prosperos successus conatibus hisce meis largire o Deus  
optime, precor. Sit itaq;

*Si per phi-  
restaurati  
fectio pri-  
amissa, ut  
ipsum repa-  
imago di-  
v. p. e. p.*

*ut obli-  
ti, quint. l.*

SECTIONIS PRIORIS, POSITIONES THE-  
ORETICAS PROPONENTIS.

POSITIO I. METAPHYSICA.

Omne Ens est Bonum.

*Explicatio.*

**U**T in Explicatione hujus positionis facilius progredi-  
queam, videtur operæ pretium, 1. Distinctionem  
Nominalem vocis *Boni*, cum æquivoca sit, præmittere,  
ut melius intelligatur, quale hic intenditur. Est autem  
*Bonum* aliud *Ethicum* seu *Morale*, aliud *Physicum* seu *Natu-  
rale*, aliud *Metaphysicum* seu *Transcendentale*. 2. Hic autem  
remotis aliis acceptionibus *Bonum Transcendentale* intelli-  
gitur, quod dicit *convenientiam cum voluntate divinâ*, compe-  
titq; omni Enti quâ Ens est; *Bonitas* enim *Transcendentalis*  
non realitèr distinguitur ab ipsâ *Entitate*, quæ bona dicitur,  
aliàs namq; faceret in *Subjecto* (*Ente*) realem compositionē;  
At hoc est absurdum, cum sic & *Deus ipse*, qui *bonus*, esset  
compositus. Et ut *Ens* aliud est *increatedum* aliud *creatum*,  
aliud *independens* aliud *dependens*, ita & *Bonitas* alia *Summa*,  
*Independens* & per *Essentiam*, quæ *Increato* & *independenti* con-  
venit; *Quantum*, enim *quid habet de Entitate, tantum ha-  
bet de bonitate*, ut sonat axioma; Sux ipsius quippè vo-  
luntati, quæ *Norma Bonitatis*, displicens esse non po-  
test. Alia *Creata*, *Dependens* & per *participationem*, quæ  
*creato* & *dependenti* tribuitur, quia est terminus creationis;  
at hic semper bonus, nam non potest *Deus* moveri ad  
creandum aliquid nisi bonum, cum ipse sit bonus. Sed  
negari non potest multa inveniri mala, ut *vitia Moralia*  
&c. quæ quatenus dantur, videntur quoq; posse dici  
entia;



Entia; Non incommodè ergò quæritur, quomodo as-  
 sertio in Theoremate posita sibi constare possit; cum  
 quicquid malum sit, *non habeat convenientiam cum volun-  
 tate divinâ, sed potius disconvenientiam & difformitatem?*  
 Hinc procul dubio fuit, quod Manes & Manichæi, quia  
 etiam malo quàm malum, veram & realem essentiam tri-  
 buebant, *duo principia* introduxerunt, unum Boni, alte-  
 rum Mali. Verùm ex. quod Bono transcendentali non op-  
 ponitur malum, cum à Bono nil nisi bonum. Bonum non  
 est causa mali. Nec datur ulla Essentia quæ privata est cons-  
 formitate cum voluntate divinâ. Vitia Moralia Bonitatem  
 Transcendentalem non habent: Nam si hoc, haberent il-  
 lam vel creatam vel incretam: Non incretam, quia hæc  
 solius Dei, non creatam, quia Deus non est autor iniqui-  
 tatis. Manis & Manichæorum hæresis est pessima, quia Dia-  
 bolum etiam creatorem facit & duo coeterna introducit. Un-  
 de Bona Vent: 2. d. 1. arti 1. citante Horneio in Ethi-  
 cis. *Credere se dicit eum errorem non humanam malitiam esse,  
 sed diabolicam astutiam adinvenisse, ut se alterum Deum esse  
 peccatorum mentibus persuaderet.* Et iterum art: 2. quæst.  
 1. ait: *Non posse se sibi persuadere hanc hæresin repertam ab ho-  
 mine qui aliquo tantum modo Philosophiam didicisset.* Bono ve-  
 rò Morali & Naturali Malum opponitur, sed tùm Malum  
 accipitur vel abstractè & formalitèr, quomodo nuda est pri-  
 vatio & non ens, vel concrete & materialitèr, quomodo  
 significat ipsum Ens quod malum denominatur. Et in  
 hac acceptione duo includit, nempe Materiale, quod est  
 ipsa entitas: & formale, quod ἀρὰξία seu Privatio & Ne-  
 gatio est boni. Hinc patet, ut ait Scheibl: Metaph:  
 lib. 1. c. 10. n. 61. *Malum esse ex Entitate & privatione ag-  
 gregatum quid; Et quicquid in actu vitioso est entitas, id o-  
 mne bonum esse; Malitiam autem non in Entitate, sed ejus  
 privatione sive dictâ ἀρὰξία consistere.*

considerandi obz phis part communis, o est  
vntatice  
p. n. g.  
fratle  
sacris  
entific  
bringem  
du considerandi, o v. obiecti  
isem, ut hoc tale e l. Expositio.

## POSITIO II. PNEUMATICA.

*fratle* Spiritus præcisè consideratus, prout abstrahitur  
*sacris* à Finito & infinito, est Pneumatices objectum,  
*entific* in quantum Naturæ Lumine cognoscibilis.  
*bringem*  
*du considerandi, o v. obiecti*  
*isem, ut hoc tale e l. Expositio.*

Tria hîc observanda videntur. 1. missis alijs signifi-  
cationibus vocis *Spiritus*, tam *Theologicis* quam *Philosophi-*  
*cis*, *spiritus* hic propriè & adæquatè pro *Substantia immate-*  
*riali* accipitur, & contradistinguitur *corpori*, inq; hoc sen-  
su nullæ *formæ Physicæ* dicuntur immateriales seu spiritu-  
ales præter *animam Rationalem*. II. *Spiritus* prout præscin-  
dit à *Finito & Infinito*, & quatenus in *statu objectivo ideali*  
consideratur, constituit *objectum* peculiaris disciplinæ sc.  
*Pneumaticæ*. Dari autem Theoriam aliquam Spirituum  
probari potest exinde: *Quia sicut non Entis nulla est scien-*  
*tia, nulla affectiones*, ita ex opposito, *quicquid Entitatem ha-*  
*bet*, aptum est ut in aliquâ disciplinâ tractetur. Num verò  
tractatio eorum distinctam ab alijs efficiat disciplinam,  
inter eruditos disputatur. Quidam Magni nominis vi-  
ri, considerationem eorum volunt pertinere ad *Meta-*  
*physicam*. Alii ad *Physicam*. Alii ad *Theologiam*. Ve-  
rum ad *Metaphysicam* eam referri non posse (*sine præjudicio*  
*tamen magnorum virorum dictum*) evincunt hæ rationes.  
(a) *Quia Metaphysica est universalis disciplina*, quæ conside-  
rat Ens in abstractione summâ, nec descendit ad specia-  
lia objecta ac quidditates particularitèr determinatas.  
Sed ut *corpus* quod est particulare Ens, exigit peculia-  
rem disciplinam scil. *Physicam*, & in *Metaphysicâ* non con-  
sideratur; ita nec *spiritus* in illâ considerari debet, egre-  
deretur enim sic limites suos. Naturam *Metaphysicæ*  
egregiè



egregiè depingit Calovius his verbis: *considerat Ens in abstracto & universali, & excludit Entia in particulari. Innuat communem rationem omnium, excludit considerationem specialem singulorum. Est enim abstracta ab omnibus, non verò concreta ex omnibus. Considerat omnia in universali, non universalitèr omnia. Est sapientia entis, non entium. (β) Metaphysica & spirituum doctrina Pneumatica habent diversa principia & affectiones. Principia Metaph. sunt omnium prima, generalissima & notissima, tam respectu sui quam nostri. Qualia sunt: Impossibile est idem simul esse & non esse. Totum est majus suâ parte. Pneumatica verò principia sunt specialiora & orta, nec ita nota, tale est: Quæ perfectiones inveniuntur in creaturis, ea etiam suo modo inveniuntur in Deo. Affectiones illius sunt generalissima competentes omni enti, vel in sensu unito, vel disjuncto. Hujus verò speciales, è sola spiritali naturâ fluentes, ut simplicitas &c. (γ) diversos habent abstrahendi modos. Consule Metaph. cos & Pneum. cos. In Physica eorum Tractationem institui non posse patet, (a) Ex diversitate objectorum, differunt enim Pneum. & Phys. objectis, tam quoad materiale quam formale. Illius est spiritus, in quantum naturæ lumine cognoscibilis; hujus corpus naturale quâ tale. Spiritus autem & corpus, ut notum, opponuntur, non verò subordinantur. (b) Ex diversitate principiorum & affectionum. Confer Pneumaticos & Physicos. (c) Ex diversitate abstractionis. Qui animam rationalem saltèr ad Physicam revocant, illis satisfacit distinctio inter considerationem animæ absolutam, quæ in Pneumaticis, & respectivam quæ in Physicis instituitur. Qui ad Theologiam spirituum Theoriam spectare volunt, confundunt lumen Naturæ, cujus fœtus est Pneumatica, cum lumine Revelationis, cui originem debet Theologia. Pneumatica præterea est disciplina Philosophica; Theologia autem*

rem superior facultas. Proinde firmis rationibus super-  
structam esse sententiam eorum, qui *Pneumaticam* pecu-  
liarem, & à cæteris omnibus distinctam faciunt discipli-  
nam, ostenditur, 1. *Ex peculiari & distincto objecto* (*objectum*  
*n. est mensura disciplinarum Theoreticarum*) quod est *spiritus*;  
cui requisita objecti etiam competunt, sc. quod *spiritus*,  
in nulla disciplinâ sit *Principium*, *Affectio* aut *Species* vel  
modus contrahens. (2) *Ex diverso considerandi modo*; *Pneum*  
*atica* enim in *affectiones spiritus*, in quantum *Naturæ* lu-  
mine ejus cognitio haberi potest, inquit. 3. *Ex specie*  
*substantiæ oppositâ*; Si contemplatio corporum naturali-  
um distinctam & peculiarem postulat disciplinam, cur  
non multò magis *spirituum* cognitio, quippe quæ præstan-  
tior & nobilior cognitione corporum naturalium. 4.  
*Ex ipsâ experientia*; Inveniuntur enim viri excellentissimi,  
qui de *spiritu* *peculiares disciplinas* conscribere. III. um  
quod hic dicebam observandum, est *ipsum formale* hujus  
*objecti*, quod quia ante tactum, hic paucis attingam: sc.  
*in quantum Natura lumine cognosci potest*. Ergo huc non  
spectant omnia, quæ quocunq; modo de *spiritu* sciri pos-  
sunt, sed tantum ea, quæ *natura lumine cognosci queunt*.  
Quæ verò de *spiritu* tam *Finito* quam *Infito* ex solâ scri-  
pturâ S.<sup>a</sup> revelata sunt, ad *Theologiam* pertinent.

### POSITIO III. PHYSICA.

Homo duabus constat partibus essentialibus, A-  
nima rationali & corpore organico.

#### Resolutio.

Duo hic notanda, 1. Quod *Homo* dicatur *Totum*, non  
quidem *Perfectionale*, ut *Deus*, qui propter totalitatem  
omnium perfectionum, *Totum* dr. Nec *Potentiale*, quale  
anima,



anima, plures continens potentias. Nec *universale*, ut genus & species; quæ sunt conceptus essentialiter communes pluribus inferioribus. Nec *Numerale*, quod est collectio plurium unitatum, ut Numerus multitudinis. Nec *integrale*, quod solum est pars essentialis, constans partibus integrantibus & quantitativis, ut, corpus humanum. Sed *Essentiale*, compositum ex *materia* & *forma*, tanquam principiis constitutivis seu partibus essentialibus. II. Partes hæ essentialis sunt *Anima Rationalis* & *corpus humanum*; non enim illa absq; hoc, nec hoc absq; illa *Hominem* facit; sed ut ex harum partium conjunctione constituitur *homo*, ita ex harum disjunctione tollitur & moritur. Defendunt nonnulli tres esse hominis partes, *corpus*, *Animam* ac *Spiritum*. Alii duas in homine ponunt *animas*, easq; *contrarias*, unam à Bono, alteram à malo Deo inditam, ut *Manichæi* Teste *August*: Alii tres *Animam vegetantem*, *sentientem*, & *Rationalem*. Sed hæ sententiæ sibi non constant. (1.<sup>a</sup>) Quia de tertiâ illâ parte *Spiritu* scil: nec *Natura* nec *scriptura* loquuntur. Tradunt quidem *Physici* & *Medici*, ut in aliis corporibus naturalibus, ita in homine dari quosdam *Spiritus*, quos dividunt in *insitum*, qui calidum innatum & vinculum animæ ac corporis est; Et *Influentem*, qui vel *Naturalis* in hepate generatus; vel *vitalis* in corde; vel *Animalis* in cerebro. Verùm hi *Spiritus* non tertiam in homine efficiunt partem, sed sub *corpore* comprehenduntur, quia *corpora* sunt quamvis subtilissima; *Spiritus* autem dicuntur æquivocè & propter subtilitatem, quia tenuissima sunt & adagendum paratissima. Quomodo intelligenda venit vox *Spiritus*, cum in dictis scripturæ conjungitur *anima*, explicant Theologi. Gen. 2: 3. ubi de creatione hominis agitur, expressè fit mentio duarum tantum partium,

*corpore de limo terræ formati, & Anima divinitus inspirata, unde factus homo vivus, cui dicto scripturæ tanquam verissimo, adhærere tutum. (2. da) Manichæorum falsa opinio, in concilio Constantinopolitano damnata est. (3. tia) Sententia ponens tres in homine animas distinctas, rejicitur tanquam absurda; Nam sic homo aut nullius esset speciei, aut ad tres referri deberet. Esset Planta atq; brutum antequam fieret homo, dupliciq; morte ante nativitatem moreretur, dicente sperlingio in Anthropologia Physicâ Fol: 66. vel si tres realitèr distinctæ animæ simul essent in homine, tùm post dissolutionem animæ rationalis, adhuc viveret ac sentiret quâ brutum, ultimo iterum vitam haberet quâ Planta, quod absurdum. Dico itaq; quod una illa anima rationalis quæ specifica est, & ante & post Nativitatem, omne id præstet quod inferiores illæ, est enim ea potentiù, tàm anima vegetativa & sensitiua, quàm propriis instructa.*

## POSITIO IV. MATHEMATICA.

Terram in medio mundi sitam, & instar centri totius hujus universi, ac immobilem esse, cum Dn. Tychone Brahe assero.

*Elaboratio.*

Stellas in cœlo immobiles esse, ac locum suum constantè tenere, & terram circa centrum suum circumgyrari, Pythagoreorum olim dogma fuit, quod quia paucos tunc invenit adstipulatores, teste D. D. Bernh: Varenius in Geograph: sua generali. multis seculis oblivione quasi sepultum habitum; donec ante annos ducentos circitèr Nicolaus Copernicus magnum illi conciliaverit no-

men;



mēn; constituens *solem* centrum mundi & immobilem; *Terram* verò tanquàm Planetam collocans inter *Venerem* & *Martem*, quam annuo cursu circa *solem* circumferri voluit. Cujus sententiæ asseclas ac imitatores habuit Astronomos excellentes, *Keplerum*, *Galileum de Galilao*, aliosq; , qui eam multis rationibus confirmarunt ac defenderunt. Sed quia Hypothesis hæc *Scriptura S.<sup>a</sup>* adversatur, idcirco verisimilior mihi videtur sententia *Tychonis*, verbo Dei & quotidianæ experientiæ magis quippe consentanea: Apparent enim non solum reliquæ *stellæ* sed & *sol* singulis diebus ab oriente in occidentem circa *terram* moveri, & spatio 24 horarum ad eundem ferè cœli locum redire, quod *terram* in medio sitam, immobilem & pro centro habendam arguit. *Sensuum enim judicio tamdiu standum, donec rationibus firmis id fuerit explosum*, inquit *Sperlingius* in Synopsi sua Physica. In *Scriptura Sacra* etiam pro miraculo habetur *solem* stetisse ac retrogressum fuisse, & *terram* moveri; dicitur n. hæc fundata super bases suas, nec in æternum moveri. *Blebelius* in Sphærâ suâ pag. 16. 4. argumentis hanc *Tychonis* sententiam defendit.

## SECTIONIS POSTERIORIS, POSITIONES PRACTICAS PROponentis.

### POSITIO I. ETHICA.

Virtus hominibus naturâ non inest.

*Enodatio.*

*Galenus* in peculiari libro, ait virtutes nobis per solam naturam & temperamentum corporis competere; verum ut plenius intelligatur positio hæc, notandum tripliciter aliquid inesse â naturâ. 1. *Quod convenit naturali inclinationi.* 2. *Quod potentiâ est quoad semina quadam inest,*

*actus autem & perfectio industriâ & labore parantur.* 3. *Quod completivè, actu & formalitèr inest.* Prioribus modis, *virtus*, quæ anima ac splendor beate vite salutatur, à Naturâ inesse dici potest. Ultimò autem modo non; Quia si hoc modo inesset ( $\alpha$ ) nunquam prolaberemur in vicia. ( $\beta$ ) Necessariò tùm inesset omni homini; quæ enim speciei sunt, ea conveniunt omnibus individuïs; at virtus omni homini non inest, teste experientiâ. Inest ergò virtus fatente Gutkio in disputat. gen: pract: à Naturâ *inchoativè*, in quantum naturalitèr in perfectionem nostram propendemus. Et Cic. 3. Thusc. *unicuiq; mortalium semina quaedam virtutum sunt innata.* Consumativè verò & completivè ex alvefactione: Nam natura etsi efficax sit in effectis suis producendis, tamen perficere virtutes est ultra vim & sortem naturæ, quia perfectio studio & exercitatione acquiritur. Requiritur itaq; 1. *Natura* tanquam *causa remota & inchoans*, si enim naturalis propensio, aptitudo & inclinatio deesset, habitus acquiri non posset. II. *Doctrina*, non tanquam virtutem plenè constituens (nam sic omnes doctrinâ imbuti, secundum virtutem agerent, quod falsum) sed veluti *dirigens & continuans*, quatenus cum prudentiâ conjuncta. III. *Cerebra exercitatio & diligens assuetudo*, tanquam *causa propinqua, primaria atq; perficiens*, perfectum gignens habitum, sine quâ nemo ad culmen veræ virtutis ascendere potest.

## POSITIO II. POLITICA.

Status Regni Sveo-gothici est Monarchicus.

### *Evolutio.*

Formas ac species Imperii quamvis nonnulli plures, alij pauciores enumerent, consentiunt tamen in eo ferme  
& ve-



& veteres & recentiores *Politici*, si de *recto* & *simplicibus* sit sermo, non esse plures quam tres, quod ex numero *Imperantium* probari potest; aut enim summam potestatem obtinet unus in omnes sibi subiectos, & dicitur *Monarchia*; aut plures, unde *Polyarchia*, ubi vicissim vel pauciores, iique *optimates*, & dicitur *Aristocratia*; vel omnes, aut major populi pars, & dicitur *Democratia*. Duo in hac positione notanda veniunt. 1. Quod *Status Regni Sueogothici sit monarchicus*, talis enim semper & ab initio, ad hæc usque tempora viguit, confirmante non solum *Historiâ patriâ*, sed & rerum magistrâ experientiâ. Rex enim nobis unus est, Majestatem solus gerens & sine pari regnans, Deum atque Legem tantum superiores agnoscens. 2. Sed sicut in corruptâ hac naturâ, nullum *elementum* apparet purum, nullumque *temperamentum* simplex, ita *simplex* ille ac *idealis status* societati humanæ prodesse vix potest, nisi accedat *temperatura* quædam. *Democratia* censetur quidem jucundissima propter æqualitatem ac libertatem populi; ast tamen mutationibus & incommodis magnis ob populi inscitiam & ingenii diversitatem est obnoxia. *Aristocratia* prudentissima habetur ob virtutem & optima ac saluberima optimatum consilia, sed & ibi dissensiones, turbæ & odia metuenda, propter invidiam, & favoris ac fortunæ æmulationem. *Monarchia* perfectissima est & tutissima, quia convenit maximè cum Deo & Natura. Verùm cum & ibi difficilimum sit invenire hominem perfectissimâ virtute præditum, illaque in *Tyrannidem* facile degenerare potest; hinc fit, ut vix ullus status merè simplex ratione existentia & administrationis reperitur; quamvis ratione formæ, essentia & constitutionis simplex dici queat. Sic in Regno nostro Sueo-gothico hoc tempore serenissimi Regis Minorennis nomine, Regina vidua clementissima, & supremi

officiales, Regni senatores atq; procures illustrissimi regnum administrant.

### POSITIO III. OECONOMICA.

Agricultura est modus acquirendi victum, aliaq; necessaria in Familia optimus:

*Declaratio.*

Modi acquirendi victum & amictum, ab œconomicis varii enumerantur, quorum alii sunt ordinarii, alii extraordinarii; Ordinarii iterum vel simplices, qui vel Naturales, vel artificiales, vel mixti, qui quidem omnes boni ac legitimi, quatenus cum prudentia & virtute conjuncti; optimus tamen inter hos censetur agricultura propter has rationes (α) Propter indigentiam: nam sine eâ vita mortalium diu felix consistere vix potest, cum omnia quæ in terrâ gignuntur, ad usum hominum creata sint, quæ propterea nisi colatur, frumentum hominibus communiter non suppeditat. Ex cultura verò ejus fructus varii, multa frumentorum genera, & rerum omnium copia ad victum hominum proveniunt. Unde Cic. lib: 1. de officiis *omnium rerum ex quibus aliquid acquiritur, nihil est agriculturâ melius, nihil uberius, nihil dulcius, nihil homine libero dignius.* (β) Quia est antiquissimus, qui genus humanum ab ipso exordio mundi aluerat; Primus enim agricola fuit adam. (γ) Quia est maximè naturalis, imò ut ait Franc: Burgersdicius idea doct: œconomicæ c. 8. §. 9. *Hic modus Naturalissimus est;* Natura enim, urgente necessitate, docuit hunc modum ad victum acquirendum, ut enim mater naturaliter suppeditat nutrimentum liberis suis, ita & parens omnium terra, omnia nutrit (δ) Quia iustissimus quoq; est, quoniam vita rustica est simplex, innocens, vitiiis non æquè

obno-



obnoxia, non occupata honorum ambitionibus, non fraudibus, dolis & insidiis gaudens, sed quieta, tranquilla; quare fixerunt ingeniosissimi Poëta justitiam quondam ab omnium ordinum gentibus expulſam, apud agricolas longiſſimum tempus habitaſſe. (†) *Quia præterea utiliſſimus eſt*, qui præter ſuſtentationem, plurimum etiam ad corporis exercitationem facit, non enim reddit corpora, agricolarum inepta, ut *artes viliores* aliæ, ſed idonea & apta ad labores ſuſtinendos, & ad fortitudinem bellicam præparat, ut poſſint animoſè & intrepidè aggredi hoſtem; aliq; imminencia mala ſubire; ſunt namq; agricolæ omnibus cœli injuriis ferendis aſſueti, deliciarum ignari, parvo contenti, & ad omnem laborum tollerantiam indurati; unde Cato, Citante Wendelino: lib. 2. polit. cap. 39. pag: 438. *Ex agricolis eſt viri fortiffimi eſt milites ſtreuiſſimi gignuntur.* Atq; hæc pro ratione inſtituti propoſuiſſe ſufficiant. Devotâ hâc *δοξολογία* diſputationem concludo: Gloria patri, Filio & Spiritui Sancto, in ſecula nunquàm terminanda!

---

*Solidæ Eruditionis & Virtutis laude Poliſſimo* JUVENI,  
DN. GEORGIO SCHIFFER Weſmanno, honorum  
in ſtudio Philoſoph. ſummorum Candidato Meritiſſ.  
& pro iſdem publicè Diſputanti; Amico ſuo  
honorando:

*Virtutis, laudisq; ſimul, claraq; ſophiæ  
Eulebiæ & Charitum perſtudioſus eras*  
SCHIFFERE, *Agricolas vigilans, nautasq; ſecutus  
Semina cum fruſtu colligis: atq; ratem  
Dirigis in portum latus, jaſtate periclis  
Vicisti adverſa ſortis, amice, malum.*

*Hinc*

*Hinc tibi multiplicis gratabor nomine honoris  
Cujus inoffenso nunc pede templa petis.  
Vade bonis avibus, quorsum te fata, DEUSq;  
Vel patriæ proceres, vel tua vota vocant.  
Hospes es optatus quocunq; accesseris: artis  
Virtutisq; simul te comitantur opes.  
Dives & incolumis vives: post fata manebunt  
Nomen, honosq;: polus dat tibi plura. VALE!*

Felices in studijs progressus L. Mq. licet occupatissimus  
gratulab:

MARTINUS MILTOPÆUS  
Eloq. Prof. & F. Ph. Dec.

---

*Salve Præstantissime Dn. CANDIDATE, amicorum optime.*

**H**onesta nostra familiaritas, quæ longo intervallo amplexibus suis, nos arctius adligavit, tantum effecit, ut tibi in hoc tuo laudabili progressu, verbo gratularer. Studia literarum apparent quidem in pueritia difficilia, præcipue illis, quos iniqua fortunæ sors voluit paupertatis onere conflictari, in adolescentia tamen minus laboriosa sunt, ast in matura ætate, jucundos illis, qui hoc superare valent, edere solent fructus: Jam onus illud grave paupertatis hætenus incumbens, vicit Præstantiss. Dn. CANDID: subsequentesq; molestias superavit, fructum itaq; laboris dehinc abundantem reportabit. Nemini enim suæ sortis asperitas displicere in tantum potest, quin spem concipiat magnam, fore ut Musarum, quas colit, gratia favoreq; ad magna & laudanda consurgat. Omnia quibus honor & gloria paratur curis & laboribus subjecta sunt. Quamobrem tibi amice amande gratulor tanti honoris fastigium; Propitium Numinis favorem in vota vocabo, velit te ulterius benedictionis suæ affectione amplecti, quo honores impetrati, in laudem & nominis sui gloriam, Reip. emolumentum, proprium decus, Parentis & consanguineorum solatium, gaudiumq; maximum, vergant. Vale.

Tuus T.

LAMBERTUS P. Montanus.